

KLAGANDE

1. Jaktkritikerna, 802441-4370
2. Jägareförbundet Kalmar län, 832400-2669
3. Nätverket Lo & Varg

MOTPART

Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 Kalmar

ANNAN AKTÖR

Svenska Rovdjursföreningen

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut den 2 december 2019 (bilaga 1)
dnr 218-9652-2019

SAKEN

Licensjakt efter lodjur enligt jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar Svenska Rovdjursföreningens yrkande om inhibition.

Förvaltningsrätten avvisar Jaktkritikernas yrkanden om allmänna förbud.

Förvaltningsrätten avslår Jaktkritikernas yrkanden gällande särskilda utredningsåtgärder och ålägganden för länsstyrelsen.

Förvaltningsrätten avslår överklagandena.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Kalmar län har beslutat om licensjakt efter högst 8 lodjur (högst 3 honor i reproduktiv ålder) i Kalmar län 2020. I beslutet anges att jakten får bedrivas från och med den 1 till och med 31 mars 2020 eller till dess att länsstyrelsen avlyser jakten. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Förvaltningsrätten har den 17 december 2019 beslutat att avslå Nätverket Lo & Vargs yrkande om inhibition av beslutet.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Vad Jaktkritikerna anför

Jaktkritikerna yrkar att förvaltningsrätten upphäver länsstyrelsens beslut. För det fall förvaltningsrätten inte har fattat beslut före den 1 mars 2020 yrkas omedelbar inhibition av beslutet. Föreningen yrkar också att jakt på lodjur och lodjursungar ska förbjudas helt, att all hundanvändning för att följa och jaga lodjur ska förbjudas, att veterinär- och djurvälståndsexpertis ska utfärda ett yttrande om hundjakt efter lodjur (med särskild bedömning av den nya typen av s.k. plotthund), att spårning med motorfordon inte får tillåtas, att allt trofésamlade av fridlysta arter ska förbjudas oavsett jakt- eller dödssätt, att 5 § djurskyddslagen och 27 § jaktlagen ska tolkas vad gäller överansträngning av djur, de nya jakthundstyperna och jakt under vintertid med hög snö, samt att länsstyrelsen bl.a. ska beskriva vissa lagtolkningar.

Föreningen anför bl.a. följande. Länsstyrelsen bryter mot EU-rätten genom att inte ta hänsyn till EU-domstolens dom den 10 oktober 2019 i mål C 674/17. I domen fastställs i punkt 37 att undantag enligt artikel 16.1 e (art- och habitatdirektivet) inte får användas för licens-/skydds jakt. Domen är en skärpning av hur direktiven ska följas.

Lodjuret är en fredad art som är rödlistad, klassad som hotad och knappt överstigit populationsantalet för gynnsam bevarandestatus. Den skandinaviska lodjurspopulationen har minskat mellan 2017/2018 och 2018/2019 och då är inte den illegala jakten inräknad. Det finns inget utrymme för licensjakt, den illegala jakten måste elimineras före licensjakt kan bli aktuell.

En genetisk forskningsrapport visar att den svenska lodjursstammen innehåller en mycket låg grad av genetisk variation beroende på att invandring från öst har varit och fortfarande är obefintlig. När Statens Veterinärmedicinska anstalt under 2012-2013 undersökte döda lodjur hade 18 lodjur genetiska defekter.

EU-kommissionen har ändrat sina riktlinjer för statligt stöd inom jordbrukssektorn för att göra det möjligt för medlemsstaterna att bevilja full ersättning till jordbrukare för skador orsakade av fridlysta djur, såsom varg, björn och lodjur. Ändringarna gör det möjligt att helt ersätta kostnaderna för investeringar som gjorts för att förhindra sådana skador, t.ex. bygga elstängsel eller förvärva boskapsvaktande hundar. Genom förbättrade och generösa ersättningsregler finns det en annan lämplig lösning än jakt.

Länsstyrelsens redogörelse för strikt kontroll är otillräcklig. Det sker ingen kontroll av hur licensjakten efter lodjur sker i praktiken. Varje jägare ska vara under kontroll hela tiden, annars är det bara en kontrollerad jakt, inte strängt kontrollerad. Det finns inte någon redogörelse för hur många kontrollanter, besiktningsmän, som finns ute i fält och om dessa är oberoende.

Vad Jägareförbundet Kalmar län anför

Jägareförbundet Kalmar län yrkar att beslutet ska ändras på så sätt att det medges ett utökat tillstånd till licensjakt på lodjur om totalt 19 djur i hela länet med en hondjurskvot om 8 djur, alternativt 16 djur utan hondjurskvot

samt att länsstyrelsens reglering att max ett djur per kommun får fällas utgår.

Förbundet anför bl.a. följande. Lodjursstammen i Kalmar län och i det Södra Rovdjursförvaltningsområdet som helhet har haft en kraftig ökning de senaste åren, såväl i antal djur som i geografisk spridning, allt i enlighet med den nationella rovdjurspolitiken. Det sammanlagda rovdjurstrycket i Kalmar län är nu oacceptabelt högt i förhållande till de nationella som regionala målen för miniminivå och förvaltningsnivå. Den sammanlagda miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet har höjts kraftigt, från 18,5 föryngringar till dagens 27 och vid senaste inventeringen 2018/2019 säkrades 37 föryngringar i förvaltningsområdet. Det innebär att förvaltningsområdets miniminivå är uppfyllt med råge. Samtidigt ligger den svenska lodjursstammen, ca 1 200 djur, långt över referensvärdet 870 lodjur. Det finns således ingen risk att lodjurets bevarandestatus hotas genom utökad jakt i Kalmar län.

När länsstyrelsen av ”försiktighetsprincip” minskar det möjliga jaktutrymmet för att ge ”utrymme för oförutsedda händelser” räknar de bort dödsorsaker som redan är inkluderade i beskattningsmodellen för lodjur. Således räknas dessa dödsorsaker två gånger. Enligt beskattningsmodellen för södra förvaltningsområdet framgår i båda populationsmodellerna att sannolikheten är högre att andelen lodjursfamiljegrupper kommer att öka än att den kommer att minska, oavsett om antal skjutna lodjur är 5 eller 20 stycken. Tillväxttakten blir dock långsammare med ett högt avskjutningsuttag än ett lägre.

Erfarenheter från andra delar av landet visar att lodjursstammen expanderar kraftigt när den etablerar sig i nya områden med gott om bytesdjur. Efter några år har påverkan på dess primära bytesdjur, rådjuret, blivit så stor att födobrist gör att stammen minskar till betydligt lägre nivåer. En utökad

avskjutningskvot på lodjur kan således gagna såväl lodjursstammen som jägarnas intresse av att fortsatt kunna jaga rådjur.

Det är av vikt att följa Viltförvaltningsdelegationens beslut gällande minimi- och förvaltningsnivåer på rovdjur, för att behålla trovärdighet både gentemot jägarkåren men även allmänheten. Samhällsvetenskaplig och socioekonomisk forskning i Sverige (von Essen, 2016) varnar för att misstro och svikna löften utgör det största hotet mot rovdjursstammarna, då det i förlängningen kan leda till illegalt dödande. Jägareförbundet Kalmar län vill på alla sätt motverka en sådan utveckling.

Vad Nätverket Lo & Varg anför

Nätverket Lo & Varg yrkar att förvaltningsrätten upphäver länsstyrelsens beslut och anför bl.a. följande. Så länge lodjursstammens bevarandestatus inte är säkerställt gynnsam kan licensjakt som förvaltningsåtgärd inte användas. Art- och habitatdirektivet slår fast att lodjur inte får dödas om inte speciella skäl föreligger. I detta fall saknas helt sådana. Det kan inte vara förenligt i svensk demokrati att en liten promille av befolkningen ska få bestämma att rödlistade svenska rovdjur ska dödas i licensjakt/troféjakt. 94 procent av glesbygden är för rovdjur i naturen enligt en SIFO-mätning. Föreningen ifrågasätter vilka skador som det talas om i beslutet.

Vi måste ha en stadigt växande lodjursstam som har möjlighet att föryngra sig. De måste kunna hitta en partner utan att det är för långt avstånd mellan lodjuren, som de kan bilda revir med. Ingen kan säga hur många lodjur det finns med säkerhet, eftersom även döda lodjur räknas. Det finns ingen anledning att decimera lodjuren, när de äntligen lyckats att bli flera i södra Sverige. Lodjur är en rödlistad och skyddad art och ska förvaltas som en sådan med omsorg och mycket försiktigt.

Beslutet anger att jakten avslutas om tre produktiva hondjur över 14 kg fälls och att ungdjur av jaktetiska skäl i möjligaste mån bör fällas före föräldradjur. Föreningen ifrågasätter hur en jägare kan bedöma kön och vikt på lodjur när de flyr upp i träd och hur det är möjligt att fälla ungar när de ligger och trycker när honan flyr. Det är ett fruktansvärt djurplågeri att lämna en unge när honan är dödad. Detsamma gäller hundanvändning och föreningen ifrågasätter hur denna kontrolleras.

Vad länsstyrelsen anför

Länsstyrelsen anser att överklagandena ska avslås och tillägger bl.a. följande avseende Jägareförbundet Kalmars överklagande. Sammantaget med Östergötland och Jönköpings tilldelning (14 lodjur) så är risken enligt "Beskattningsmodell för lodjur Prognoser för lodjurspopulationen 2021 vid olika beskattningsnivåer under 2020" 1-2 % att vi understiger miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet på 27 familjegrupper. Det får bedömas som en rimlig risk i nuläget där möjligheten till utökning av lodjurspopulationen är större än en minskning av populationen i det södra rovdjursförvaltningsområdet enligt politikens intentioner och länsvisa förvaltningsnivåer som ej ännu uppnåtts i Blekinge, Kronobergs, Skåne och Hallands län. Länsstyrelsen har inte gjort någon felaktig dubbelberäkning vilket Jägareförbundet Kalmar hänvisar till utan använt SLU's beräkningsmodell.

Länsstyrelsen har en hondjurskvot för att inte riskera att för många reproduktiva hondjur tas bort, samt reglerat att maximalt ett lodjur får fällas per kommun för att få en lugnare avskjutning. Vid den förra licensjakten fällde ett jaktlag hela tilldelningen på någon timme. Lodjuren är spridda över i princip hela Kalmar läns fastland vilket motiverar en jämn tilldelning över kommunerna och möjlighet för flera att delta i förvaltningen.

Annan aktör

Svenska Rovdjursföreningen yrkar i skrivelse den 7 februari 2020 att länsstyrelsens beslut ska inhiberas.

RÄTTSLIG REGLERING M.M.

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) framgår att lo och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Enligt 23 c § jaktförordningen (1987:905) får licensjakt efter bl.a. lo ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Bestämmelsen i 23 c § jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Enligt artikel 12.1 a i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen. I artikel 16.1 a – e anges för vilka syften och under vilka förutsättningar undantag från dessa bestämmelser får göras.

EU-domstolen har i en dom den 10 oktober 2019 i mål C-674/17 uttalat att artikel 16.1 e i princip kan utgöra grund för att bevilja ett undantag som bl.a. tillåter dödande av individer som tillhör de arter som nämns i bilaga 4 a till

art- och habitatdirektivet (punkt 32). För sådana undantag krävs bl.a. att de mål som eftersträvas med jakten klart, tydligt och underbyggt anges, att den beslutande myndigheten med rigorösa vetenskapliga uppgifter visar att jakt är lämpligt för att uppnå målen, att det i tillräcklig mån har fastställts att målen inte kan uppnås genom en annan lämplig lösning, att det säkerställs att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, samt att jakten sker selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden (punkt 80). Undantag enligt artikel 16.1 e får tillämpas endast i fall då bestämmelserna i 16.1 a – d inte är relevanta (punkt 37).

I fråga om gynnsam bevarandestatus och kraven på begränsad omfattning bedömde EU-domstolen det aktuella jaktuttaget i vidare sammanhang, omfattande den totala tillåtna bytesmängden avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår (punkt 62-65 och 75).

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som också slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, Europeiska kommissionen mot Malta), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Inledande avgränsning av prövningen

Jaktkritikerna har framställt ett antal yrkanden som gäller jakt och lodjursjakt generellt, såsom totala förbud mot viss typ av jakt och vissa jaktmetoder. Föreningen har också yrkat att veterinär- och djurvälståndsexpertis ska utfärda ett intyg gällande hundjakt efter lodjur, samt att länsstyrelsen ska yttra sig i vissa avseenden.

Förvaltningsrätten kan inom ramen för detta mål bara överpröva det enskilda beslut som länsstyrelsen har fattat. Att beslutet tillåter viss jakt och innefattar villkor om vissa jaktmetoder medför inte att rätten kan pröva frågor om allmänna förbud mot detta. Jaktkritikernas yrkanden om allmänna förbud ska därmed avvisas.

Vad gäller yrkandena om expertintyg och ålägganden för länsstyrelsen finner förvaltningsrätten att målets utredning inte kräver sådana åtgärder. Jaktkritikernas yrkanden gällande särskilda utredningsåtgärder och ålägganden för länsstyrelsen ska därför avslås.

Svenska Rovdjursföreningen har yrkat att länsstyrelsens beslut ska inhiberas. Det har dock inte kommit in något överklagande från Svenska Rovdjursföreningen i aktuellt mål. Förvaltningsrätten kan inte pröva yrkanden av någon som inte är part. Inhibitionsyrkandet ska därför avvisas.

Frågan i målet

Frågan i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta beslut om licensjakt efter högst 8 lodjur, med en hondjurskvot om högst 3 honor i reproduktiv ålder, är uppfyllda. Detta innebär att förvaltningsrätten ska pröva syftet med den beslutade jakten, om det finns någon annan lämplig lösning, om jakten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, om jakten är lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och om den sker under strängt kontrollerade förhållanden samt selektivt.

Förutsättningar för licensjakt efter lodjur med stöd av artikel 16.1 e

Enligt bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet omfattas lodjur av det strikta skyddssystem som följer av direktivet. EU-domstolen har i ovan angivet mål C-674/17 uttalat att undantag från detta skydd får göras enligt artikel 16.1 e

för att tillåta jakt på djur som omfattas av skyddet om angivna förutsättningar är uppfyllda. Detta förutsätter även att andra undantagsbestämmelser i 16.1 a – d inte är relevanta.

Förvaltningsrätten bedömer att det av utredningen i målet framgår att endast artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet är en relevant undantagsmöjlighet för den beslutade jakten och att 23 c § jaktförordningen inte går utöver vad som kan anses tillåtet enligt denna artikel. Det är därmed möjligt att besluta om licensjakt på lodjur i enlighet med detta, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda i nämnda förordning, direktiv och avgörande (se även HFD 2016 ref. 89).

Syftet med den beslutade jakten och annan lämplig lösning

Det finns varken i 23 c § jaktförordningen eller i art- och habitatdirektivet uttryckligen angivet något särskilt syfte som ska vara uppfyllt för att ett beslut om licensjakt ska kunna meddelas. Av EU-domstolens uttalanden i ovan angivet mål C-674/17 framgår dock att det krävs ett tydligt angivet syfte med jakten och att prövning ska göras om det finns stöd för att jakt är lämpligt för att uppnå detta syfte, samt om det kan uppnås genom en annan lämplig lösning. Förvaltningsrätten bedömer att det får anses ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (HFD 2016 ref. 89).

Av det överklagade beslutet framgår att länsstyrelsens syfte med licensjakten är att stabilisera populationen inom länets beslutade förvaltningsmål. Detta för att skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar lodjursförvaltning, förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Länsstyrelsen bedömer att skador på tamdjur orsakade av lodjur och behov av skyddsjakt riskerar att öka i takt med en växande lodjursstam. Detta kan i förlängningen leda till bl.a. höga

kostnader för samhället och minskad acceptans för arten. Syftet med jakten är i enlighet med den av riksdagen antagna propositionen "En hållbar rovdjurspolitik".

Förvaltningsrätten anser att det syfte som länsstyrelsen har angett är acceptabelt i sig och finner inte anledning att ifrågasätta grunden för detta. Detta gäller även med beaktande av invändningar från Jaktkritikerna och Nätverket Lo & Varg, såsom gällande omfattningen av skador orsakade av lodjur. Förvaltningsrätten finner precis som länsstyrelsen att en fritt växande lodjursstam kan förväntas medföra ökade skaderisker och i förlängningen andra oönskade effekter som kan få negativa konsekvenser för den gynnsamma bevarandestatusen. En licensjakt kan förebygga ökade konflikter mellan människa och rovdjur, samt bibehålla en hög acceptans för lodjur och rovdjursförvaltningen. Förvaltningsrätten bedömer därmed att den beslutade jakten även kan anses vara ändamålsenlig i förhållande till angivet syfte. Förvaltningsrätten finner dock inte, såsom Jägareförbundet Kalmar menar, att det krävs ett högre jaktuttag för att uppnå syftet med jakten.

Gällande frågan om det finns någon annan lämplig lösning har länsstyrelsen angett alternativa lösningar, i form av kastrering eller flytt av lodjur, men bedömt att dessa alternativ inte är lämpliga. Länsstyrelsen har också redogjort för andra åtgärder, såsom ersättningar vid skador, bidrag till förebyggande insatser och skydds jakt m.m., som tillämpas utöver licensjakt.

Förvaltningsrätten anser att länsstyrelsen i tillräcklig mån har fastställt att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt. De förslag som Jaktkritikerna har framfört kan, enligt förvaltningsrättens mening, inte bedömas som alternativa lösningar i förhållande till syftet med jakten. De är i stället att anse som parallella insatser till licensjakt såsom länsstyrelsen har angett. Det finns därmed ingen annan lämplig lösning än licensjakt för att uppnå eftersträvat syfte.

Upprätthållande av gynnsam bevarandestatus

Licensjakt får inte beviljas enligt jaktförordningen om jakten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. I enlighet med EU-domstolens uttalanden i ovan angivet mål C-674/17 har det totalt tillåtna jaktuttaget för årets licensjakt på lodjur betydelse i denna bedömning.

Länsstyrelsen har bedömt att den beslutade licensjakten omfattande högst 8 lodjur, med en hondjurskvot om högst 3 honor i reproduktiv ålder, inte äventyrar lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Den svenska lodjursstammen bedöms vara cirka 1 200 lodjur och referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för lodjur i Sverige är minst 870 individer. Naturvårdsverket har fattat beslut om miniminivåer för lodjur, som för det södra förvaltningsområdet är 27 årliga föryngringar och för Kalmar län är 4 föryngringar (motsvarande cirka 22 lodjur). Enligt det senaste inventeringsresultatet fanns i det södra rovdjursförvaltningsområdet 37,5 familjegrupper av lodjur och i Kalmar län 11,5 familjegrupper (motsvarande cirka 63 lodjur). Familjegrupperna är spridda över i princip hela länets fastland. Länsstyrelsen bedömer att det utöver licensjakten finns utrymme för skyddsjakt om behovet skulle uppstå, baserat på tidigare inventeringar och att trenden visar på en uppgång av länets lodjurspopulation.

Såväl Jaktkritikerna och Nätverket Lo & Varg som Jägareförbundet Kalmar har ifrågasatt länsstyrelsens bedömning med hänvisning till bl.a. osäkerheten i beräkningarna. De två sidorna har dock motsatta uppfattningar om det beslutade jaktuttagets storlek, såsom för högt respektive för lågt, i förhållande till gynnsam bevarandestatus.

Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta de angivna inventeringsuppgifterna, vilka måste vara utgångspunkten i bedömningen av om den

beslutade licensjakten på lodjur försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Uppgifterna visar att lodjurspopulationen såväl nationellt som regionalt överstiger de av Naturvårdsverkets beslutade referens- och miniminivåerna. Det har inte framkommit något som tyder på att det beslutade jaktuttaget om högst 8 lodjur, med en hondjurskvot om högst 3 honor i reproduktiv ålder, inom Kalmar län medför att Naturvårdsverkets riktlinjer riskerar att underskridas. Förvaltningsrätten finner heller inte att det framkommit att den totala licensjakten på lodjur i Sverige detta år medför sådan risk.

Det kan vidare konstateras att lodjursstammens naturliga utbredningsområde sannolikt inte kommer att minska inom en överskådlig framtid och att det finns en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt. Förvaltningsrätten bedömer därmed att den beslutade licensjakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos lodjurets bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Vad gäller Jägareförbundet Kalmars förslag om utökning av jaktuttaget kan förvaltningsrätten konstatera att det mer än fördubblade uttag som föreslås skulle reducera länets stam med cirka 30 procent. Detta skulle enligt förvaltningsrättens mening, tillsammans med övriga uttag inom samma förvaltningsområde, innebära en omotiverad risk för stammens bevarande i södra Sverige. Förvaltningsrätten har i det föregående redan konstaterat att ett större uttag inte är nödvändigt för att uppnå syftet med jakten.

Lämplighet med hänsyn till stammens storlek och sammansättning

En licensjakt måste vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. Detta ska enligt Högsta förvaltningsdomstolen förstås som ett krav på att jakten sker i begränsad omfattning och avser en begränsad mängd för att vara tillåten. En förutsättning för att ett jaktuttag ska anses

vara i begränsad omfattning och mängd är, i en situation som den förevarande, att uttaget inte försämrar den gynnsamma bevarandestatusen hos den svenska stammen (HFD 2016 ref. 89). Av EU-domstolens dom i ovan angivet mål C-674/17 följer att ett aktuellt jaktuttag ska ses i vidare sammanhang omfattande det totalt tillåtna jaktuttaget avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår.

Länsstyrelsen har angett att länsstyrelserna i det södra rovdjursförvaltningsområdet har samverkat kring licensjakten och att antal djur som jakten omfattar i de aktuella länen innebär en mycket liten risk att understiga miniminivån för förvaltningsområdet. Jakten i Kalmar län får bedrivas över hela länet där lodjur förekommer, utom Vimmerby kommun där det under de senaste två inventeringssäsongerna inte påträffats någon familjegrupp. Länsstyrelsen har utgått från en försiktighetsprincip som både tillåter eventuell skyddsjakt efter särskilda individer samt medger ett utrymme för oföretsedda händelser som kan påverka länets lodjurspopulation.

Förvaltningsrätten har redan bedömt att den beslutade licensjakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos lodjurets bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Det aktuella jaktuttaget får enligt förvaltningsrättens mening även anses vara i begränsad omfattning i förhållande till resultatet av den senaste lodjursinventeringen i länet. Den beslutade jakten får också anses uppfylla kraven på begränsningar i omfattning och individantal i enlighet med EU-domstolens ståndpunkt, med beaktande av den totala omfattningen av svensk licensjakt på lodjur detta år. Förvaltningsrätten finner heller inte att det framkommit någon särskild risk i nutid, kopplad till genetisk sårbarhet eller annat, som ger stöd för att den beslutade jakten på annat sätt riskerar stammens sammansättning. Den beslutade jakten uppfyller således kravet på att vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning.

Förvaltningsrätten finner inte att det utökade jaktuttag som föreslås av Jägarförbundet Kalmar uppfyller kraven på begränsad omfattning, begränsad mängd och begränsat individantal på det sätt som krävs för att jakt ska vara tillåten.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade förhållanden

En ytterligare förutsättning för att licensjakt ska få beslutas enligt jaktförordningen är att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolen måste kravet på strängt kontrollerade förhållanden innebära att villkoren för jakt är tydliga främst vad gäller de individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Det måste finnas effektiva rutiner som förhindrar jakt i strid med villkoren och kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten måste ställas högt. Gällande kravet på selektivitet måste detta innebära att jakten ska vara inriktad mot vissa individer eller grupper av individer som tillhör en viss art, eller undanta vissa individer eller vissa grupper av individer som tillhör arten. Urvalet måste ske med eftersträvat syfte att inte försämra den gynnsamma bevarandestatusen hos den aktuella populationen (HFD 2016 ref 89).

Det överklagade beslutet innehåller tidsmässiga och geografiska avgränsningar. Beslutet innehåller också krav på skyndsam rapportering av fällda eller påskjutna djur, kontinuerlig kontroll av hur många lodjur som återstår av tilldelningen och krav gällande bl.a. besiktning av fällda djur och skottplats/fallplats. Förvaltningsrätten anser att kraven är tillräckligt tydliga och innebär att det finns effektiva rutiner för att förhindra och kontrollera att jak-

ten inte sker i strid med villkoren. Beslutet uppfyller därmed, enligt förvaltningsrättens bedömning, kravet på att jakten ska ske under strängt kontrollerade förhållanden.

Jaktområdet har begränsats till områden med känd lodjursetablering och maximalt ett lodjur per kommun får fällas för att få en lugnare avskjutning och möjlighet för flera att delta i förvaltningen. Beslutet innehåller också en hondjurskvot för att inte riskera att för många reproduktiva hondjur tas bort. Förvaltningsrätten har redan bedömt att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för lodjuret och anser att det utifrån de avgränsningar som gjorts i beslutet kan bedömas att även kravet på selektivitet är uppfyllt.

Förvaltningsrätten finner inte att det framkommit skäl att ändra det beslutade villkoret att maximalt ett lodjur per kommun får fällas såsom Jägareförbundet Kalmar begärt.

Slutsats

Förvaltningsrätten bedömer sammanfattningsvis att länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta beslut om licensjakt efter högst 8 lodjur, med en hondjurskvot om högst 3 honor i reproduktiv ålder, i Kalmar län är uppfyllda. Med beaktande av att rätten ovan funnit jakten lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt att den uppfyller kraven på selektivitet och strängt kontrollerade förhållanden står den i rimlig proportion till de syften som motiverat jakten.

Överklagandena ska därför avslås.

Då förvaltningsrätten genom denna dom slutligt avgör målet förfaller Jaktkritikernas yrkande om inhibition.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

Eva Beselin
rådman

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED] och [REDACTED] deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Kalmar län

BESLUT

2019-12-02

Diarienummer
218-9652-2019
Sid 1 (19)

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ	
2020-01-02	
2591-19	
Mölnr:	
Aktbil. 10	Enhel E3 2
D3:6	

Beslut om licensjakt efter lodjur i Kalmar län 2020

Beslut

Länsstyrelsen beslutar, med följande villkor, om licensjakt efter högst åtta (8) lodjur i Kalmar län 2020. Högst tre honor i reproduktiv ålder får fällas. Med honor i reproduktiv ålder avses honor som väger mer än 14 kg.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas.

Jakttid

Jakt får bedrivas från och med den 1 mars 2020 till och med den 31 mars 2020 eller till dess att Länsstyrelsen avlyser jakten.

Lodjur får enligt 9 § jaktförordningen (1987:905) jagas från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

Tilldelning och jaktområde

Tilldelning: Högst åtta (8) lodjur får fällas totalt inom jaktområdet. Maximalt ett lodjur per kommun får fällas. Lodjur får fällas oavsett djurets ålder och kön, dock får maximalt tre reproduktiva hondjur fällas. Ungdjur bör av jaktetiska skäl i möjligaste mån fällas före föräldradjur.

Jakt får ske i hela Kalmar län i enlighet med villkoren i detta beslut, dock ej i Vimmerby kommun eller på Öland.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet djur fällts, påskjutits eller om jakttiden löpt ut, alternativt om hondjurskvoten uppnåtts. Påskjutet djur, som ej kan anträffas, antas vara hondjur. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvarare, via SMS samt på hemsidan (www.lansstyrelsen.se/Kalmar).

Villkor för licensjakten

För att säkerställa att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden beslutar Länsstyrelsen att angivna villkor ska gälla för genomförandet av jakt enligt detta beslut. Villkoren i

beslutet är ställda utifrån Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo (NFS 2010:15) samt Naturvårdsverkets beslut (NV-04663-19) om Överlämnande av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län.

Söka efter spår

Länsstyrelserna beslutar med stöd av 21 § jaktförordningen (1987:905) att söka efter lodjursspår samt ringning för att fastställa djurets ungefärliga vistelseplats får ske med hjälp av motordrivet fordon, men endast på allmän eller enskild väg. Den som söker efter spår från motorfordon får inte skjuta, förfölja eller genskjuta lodjur från fordonet. Spårning får utföras från och med beslutad jaktstart till och med jaktens slut i syfte att fastställa djurens ungefärliga vistelseplats.

Rätt att bedriva jakt

Den som har jakträtt i området som omfattas av detta beslut får bedriva jakt efter lodjur i området. Detta förutsätter att hans/hennes jakträtt omfattar jakt efter lodjur.

Enligt 49 § jaktförordningen ska samtliga som avser att delta i licensjakt efter lodjur anmäla sig till Jägarregistret. Anmälan kan göras via:

- Naturvårdsverkets talsvar: 0771-18 34 11 (välj djurart och ange personnummer),
- Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer),
- e-post till jagarregistret@naturvardsverket.se (ange personnummer),
- inloggning med Bank-ID på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/>.

Den som tänker bedriva licensjakt efter lodjur ska även anmäla sig till Länsstyrelsens sms-tjänst för att erhålla meddelande om kvarvarande tilldelning. Sms-tjänsten syftar till att säkerställa en snabb avlysning och minska risken för överskjutning. Anmälan till tjänsten görs på Länsstyrelsens webbplats:

<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar>

Krav på eftersökshund

Vid jakt efter lo ska hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Detta framgår av 17 § andra stycket jaktförordningen (1987:905).

Tillåtna jaktmedel

I 6, 11, 14 och 16 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) framgår vilka vapen som är tillåtna vid jakt efter lodjur.

Jakt med fångstredskap är inte tillåtet.

Hundandvändning

Högst två hundar som förföljer ett och samma lodjur får används samtidigt. Hundarna får inte bytas ut under jakt efter ett och samma lodjur under en och samma dag enligt 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo (NFS 2010:15). Länsstyrelsen erinrar om att jakten ska bedrivas med en god jaktetik enligt 27 § jaktlagen (1987:259) och att all hundanvändning ska präglas av detta. Hänsyn ska också tas till jakthundens välbefinnande enligt 5 § djurskyddslagen (1988:534) som säger att djur inte får överansträngas.

Jaktledarens ansvar

I 7 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för Länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lodjur specificeras jaktledarens ansvarsområden gällande lodjursjakten.

1. Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd innan varje jakttillfälle. Vid ensamjakt är den ensamme jägaren jaktledare.
2. Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jakttagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.
3. Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld eller påskjuten lo till Länsstyrelsen i enlighet med 5b § jaktförordningen (1987:905).
4. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordningen (1987:905).
5. Jaktledaren ska informera varje jakttagare om riskerna med skadskjutning av lo, uppmana jakttagarna att endast skjuta med stöd och endast skjuta mot stillastående lodjur med rena sidoskott samt, vid jakt med hagelvapen, inte skjuta på avstånd över 20 meter.
6. Jaktledaren ska informera varje jakttagare om att han/hon bör vara ansvarsförsäkrad, bör bära röda band eller motsvarande kännetecken under jakten samt att han/hon årligen före jakten förvissat sig om att vapnet är inskjutet och att han/hon har tillräcklig skjutskicklighet för att bedriva jakt efter lo.
7. Jaktledaren ska ansvara för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten efterlevs.

8. Jaktledaren ska minst en gång i timmen informera sig om hur många djur som återstår av tilldelningen. Telefonnummer till Länstyrelsens meddelandetelefon: 010-223 81 25.
9. Jaktledaren ska veta vilka föreskrifter beträffande jakt som gäller inom naturreservat i jaktområdet.

Information om återstående tilldelning

Den som jagar lodjur ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs. Observera att den som av oaktsamhet inte hållit sig informerad kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen.

Jaktledaren är skyldig att minst en gång i timmen avlyssna Länstyrelsens telefonsvarare för information om återstående tilldelning, ring: 010-223 81 25.

Som komplement till telefonsvararen och för att säkerställa och effektivisera information om aktuell tilldelning och/eller avlysning av jakten ska samtliga jakttagare utöver detta utnyttja Länstyrelsen SMS-tjänst. Anmälan till tjänsten görs på Länstyrelsens webbplats: <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar>

Anmälan av fällt eller påskjutet lodjur

Den som fällt eller påskjutit ett lodjur ska anmäla detta till Länstyrelsen utan dröjsmål och senast inom 30 minuter efter fällt eller påskjutet lodjur.

Anmälan görs till Länstyrelsens nummer: 010-223 81 25

Vid anmälan ska skytten ange följande uppgifter som:

- skyttens och jaktledarens namn, adress och telefonnummer,
- när djuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag),
- var djuret fällts eller påskjutits (koordinater eller plats som går att återfinna på karta)

I samband med anmälan om fällt djur informerar Länstyrelsen om hur det fällda djuret ska hanteras. Länstyrelsens besiktningsman kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

Lodjur som faller där lodjursjakt inte får ske tillfaller staten enligt 33 § jaktförordningen. Naturvårdsverket ska enligt 38 § jaktförordningen bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

Besiktning av fällt lodjur

1. Lännsstyrelsens besiktningspersonal ska besikta samtliga fällda lodjur. Det fällda djurets kön fastställs vid besiktning.
2. Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Lännsstyrelsens besiktningspersonal.
3. Om Lännsstyrelsen så begär ska skottplats och fallplats omgående uppvisas.
4. Besiktningspersonal fyller tillsammans med skytten i de blanketter för fälld lo som Lännsstyrelsen tillhandahåller i samband med besiktningen.

Påskjutet lodjur, eftersök och platsundersökning

Påskjutning definieras enligt föreskrifter i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för Lännsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo enligt följande: Skott har avlossats mot lodjur med avsikt att fälla detta och där det inte kan uteslutas att skottet har träffat lodjuret, men lodjuret har inte fällts.

1. Den som påskjutit lodjur ska anmäla detta till Lännsstyrelsen utan dröjsmål och senast inom 30 minuter på telefonnummer: 010-223 81 25.
2. När ett lodjur påskjutits, och den inte blir kvar på platsen, får endast sådan jakt som syftar till att fälla det påskjutna lodjuret bedrivas inom det område som jaktledaren ansvarar för. Licensjakten får återupptas först efter medgivande från Lännsstyrelsen.
3. Den som påskjutit lodjur ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att platsundersökning genomförs, samt för att spår på skottplats och fallplats ej förstörs.
4. Den som påskjutit lodjur ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att lodjuret är oskadat. Eftersök ska genomföras tills dess:
  - a) djuret påträffats dött,
  - b) djuret påträffats skadat och avlivats,
  - c) kulans anslags- eller nedslagsplats är så belägen att den utesluter att lodjuret skadats, eller
  - d) djuret inte kan anträffas.
5. Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för Lännsstyrelsens besiktningspersonal.
6. Jaktledaren ska till Lännsstyrelsens besiktningspersonal redovisa hur platsundersökning och eftersök genomförts samt dokumentera dessa åtgärder på blankett som besiktningspersonalen tillhandahåller.

7. Om skadeskjutet lodjur inte anträffats ska tillgängligt material såsom, blod, hår eller spillning från det skadade djuret samlas för DNA-analys, enligt besiktningspersonalens instruktioner.

Avräkning av påskjutet lodjur

Påskjutet lodjur ska avräknas såvida inte kulans anslags- eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så belägen att den utesluter att lodjuret skadats, eller om det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att lodjuret inte skadats. Påskjutet djur, som ej kan anträffas, antas vara hondjur.

Fälls lodjur med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt efter lodjur är tillåten, ska dessa djur inte avräknas licenstilldelningen.

Hantering av skinn och kropp från fällt lodjur

Skinn från fällt lodjur tillfaller jakträttshavaren under förutsättning att:

- Länsstyrelsens besiktningspersonal har tagit ett hudprov (ca 1x3 cm) från fällt djur. Om djuret är eller kan tänkas vara angripet av skabb ska ytterligare hudprov tas från angripen del eller delar.
- Flådd kropp inklusive huvud överlämnas till Länsstyrelsen enligt överenskommelse med besiktningspersonal.
- Jakten i övrigt har skett i enlighet med jaktlagstiftningen och villkoren i Länsstyrelsens beslut om licensjakt.

Skinnet ska märkas med transponder (mikrochip) av besiktningspersonal vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Uppgifter om chipnummer ska anges på särskild blankett som besiktningspersonalen tillhandahåller. Länsstyrelsens besiktningspersonal ansvarar för att flådd kropp inklusive huvud och hudprov tas om hand och fraktas till SVA. Kroppen ska vara komplett, dvs. alla tår (exklusive klor), alla svanskotor, kraniet samt (för hanar) testiklar ska medfölja kroppen.

SVA genomför åldersbestämning av djuret genom analys av en hörntand, varefter jakträttshavaren, alternativt den som jakträttshavaren har överlåtit kraniet till, kan få tillbaka detta mot en avgift. Önskas kraniet tillbaka ska detta särskilt anges på blanketten *Besiktning, provtagning och märkning av fälld lo*. Kraniet märks med mikrochip av SVA.

Försäljning av lodjursskinn

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning eller förevisning av lodjur, lodjursskinn eller andra delar av lodjur, är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För lodjur skjutna i enlighet med detta beslut, kan Jordbruksverket efter ansökan meddela undantag från detta förbud.

Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

Besiktningssblanketter

Besiktningssprotokoll för registrering av fällt/påskjutet lodjur, besiktning, provtagning och märkning av fällt lodjur samt för platsundersökning och eftersök finns att hämta på SVA:s hemsida.

Övrigt

Jaktledaren ska underlätta för besiktningsspersonalen efter det att ett lodjur fällts, exempelvis genom att undvika att jaktdelegaterna trampar sönder spår vid skottplats och fallplats.

Beskrivning av ärendet

Utbredning, inventeringar och tillväxt

Antalet lodjur i Sverige beräknas genom inventeringar som görs i hela landet utom på Gotland. Inventeringen regleras i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn och i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (ändrade genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2012:01 och NFS 2012:12), samt tillhörande instruktioner och faktablad.

Viltskadecenter har uppdraget att sammanställa och publicera länsstyrelsernas resultat från rovdjursinventeringarna. Under inventeringssäsongen 2018/2019 fanns 257 familjegrupper av lodjur i Skandinavien. Detta är en liten minskning med fem familjegrupper jämfört med 2017/2018. Av familjegrupperna återfanns 55 i Norge och 202 i Sverige. Baserat på antalet familjegrupper beräknas den svenska delen av populationen omfatta ca 1200 djur. De 257 familjegrupperna i Skandinavien motsvarar en population av omkring 1 512 lodjur. I det södra rovdjursförvaltningsområdet påträffades 37,5 familjegrupper. Det totala antalet lodjur får man genom att multiplicera antalet familjegrupper med en omräkningsfaktor. För det södra rovdjursförvaltningsområdet motsvarar denna 5,48 lodjur per familjegrupp (Tovmo, M. & Zetterberg, A. 2018. Inventering av lodjur 2018. SLU).

Antalet lodjursföreningar kan variera relativt mycket från år till år utan att antalet vuxna lodjursindivider behöver förändras i samma takt. Lodjursstammens tillväxt i Sverige är enligt tidigare forskningsrapporter främst begränsad av legal jakt i renskötselområdet och av bytestillgången i Mellansverige. Forskarna har även dragit slutsatsen att lodjursstammen inte har bristande genetisk variation och att stammen inte är hotad på nationell nivå. Regeringen bedömer att lodjuret har en gynnsam bevarandestatus i Sverige i sin proposition En hållbar rovdjurspolitik (2012/13:191).

Nationella mål för lodjursstammens utveckling och bevarandestatus för lodjur

Sveriges nuvarande rovdjurspolitik har sin grund i den av Riksdagen 2001 beslutade propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Det övergripande mål som godkändes var att Sverige skulle ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn skulle finnas i ett så stort antal att de långsiktigt fanns kvar i den svenska faunan och att arterna kunde sprida sig till sina naturliga utbredningsområden.

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken ska vara att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus. Samtidigt ska tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas. Det beslutade Riksdagen den 10 december 2013 efter regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (2012/13:191).

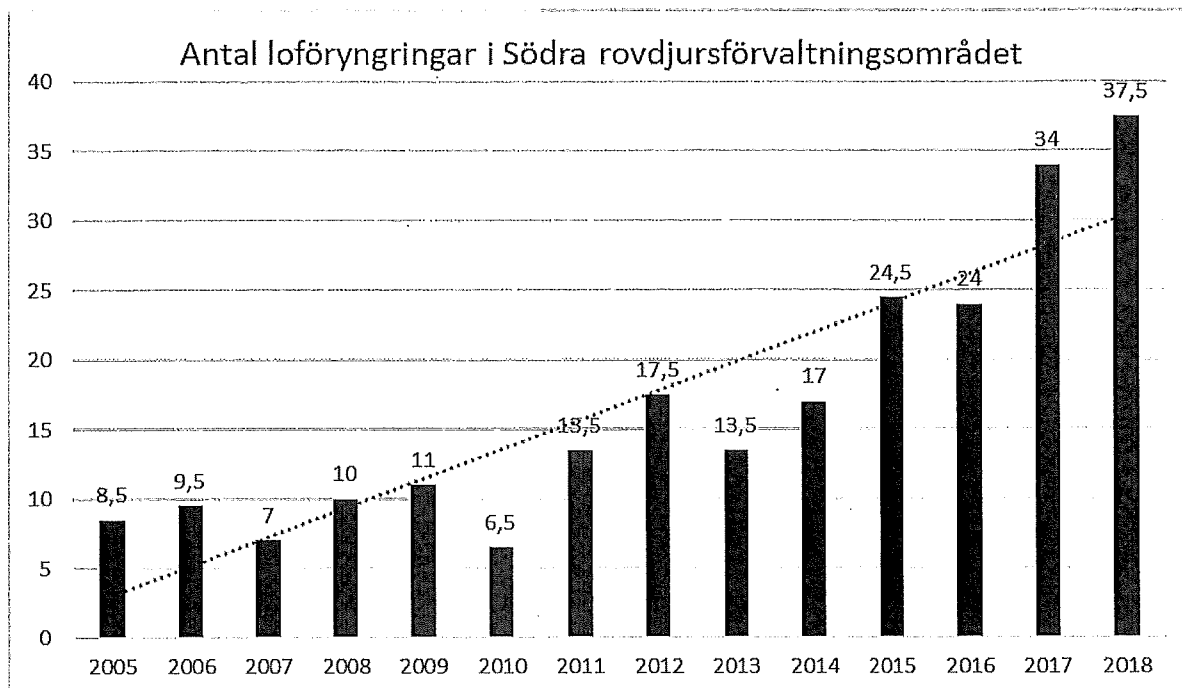
Riksdagen beslutade också i enlighet med Regeringens proposition om referensnivåer för stammarnas storlek och för utbredningen av rovdjursarterna i Sverige. Angående lodjur hade Regeringen föreslagit att referensvärdet för en gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige ska vara 700–1000 individer och att referensvärdet för en gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara hela Sverige förutom Gotlands län. Mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, bedömde Regeringen att lodjuret har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Den 16 december 2013 tog Naturvårdsverket ställning till referensvärdena för björn, järv, lodjur och varg (NV-09661-12) inom ramen för rapporteringen enligt Artikel 17 i Art- och habitatdirektivet. När det gäller lodjur rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för populationsstorleken hos lodjur är 870 individer i Sverige, fördelade på de biogeografiska områdena Alpin (140 individer) och Boreal (730 individer). Naturvårdsverket bedömde att livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet, att framtidsutsikterna är bra och att bevarandestatusen är gynnsam.

Lodjur i södra rovdjursförvaltningsområdet

Lodjursstammen, mätt i antal inventerade familjegrupper, varierar mellan åren i det södra rovdjursförvaltningsområdet även om en ökning av lodjursstammen kan ses över tid. Variationer kan delvis bero på naturlig variation i reproduktionen, men beror också på att det vissa år är svårt att inventera, på grund av brist på bra spårnö.

Enligt Viltskadecenters inventering av lodjur 2019 konstaterades 37,5 familjegrupper av lodjur i det södra rovdjursförvaltningsområdet under inventeringssäsongen 2018/2019. Det bekräftades samma säsong 81 familjegrupper i norra- och 83,5 i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Halva familjegrupper uppstår när en familjegrupp rör sig över länsgränser och därmed delas mellan olika län. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet är 27 föryngringar (familjegrupper) per år (NV-01525-18). Detta motsvarar cirka 150 lodjur.

Figur 1: Antalet lodjursföryngringar i det södra rovdjursförvaltningsområdet åren 2005–2018.

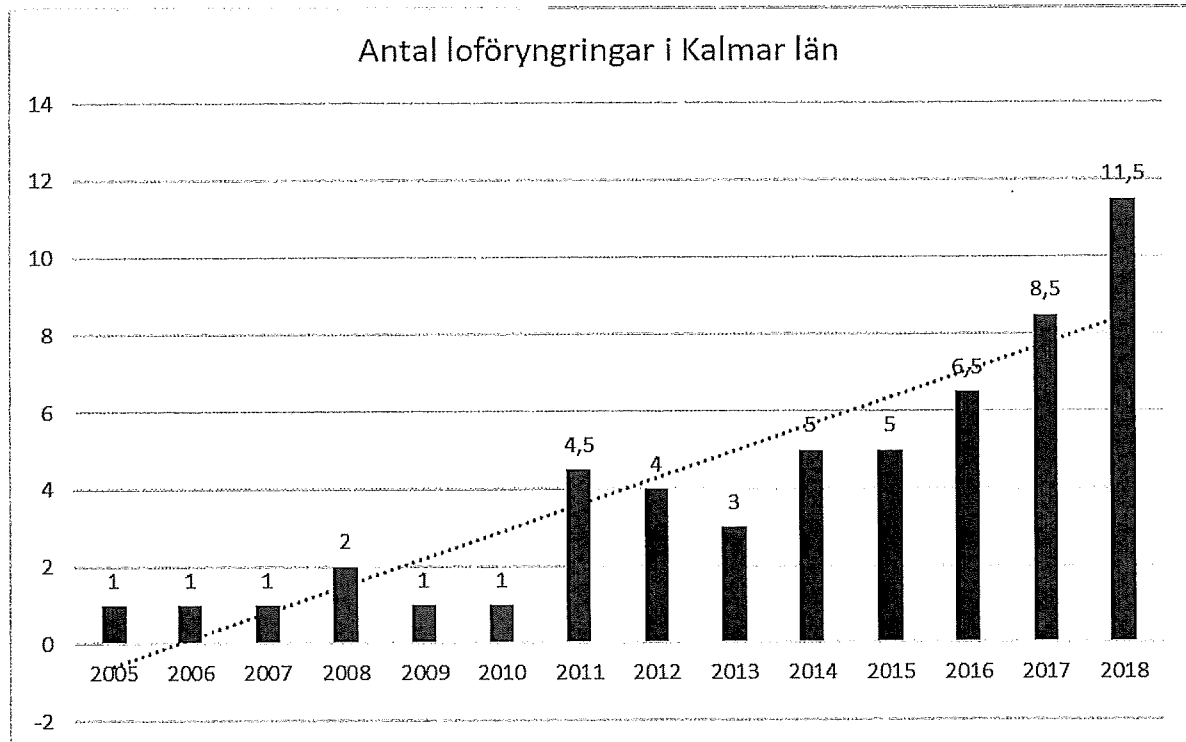
Lodjursstammens storlek, utbredning och utveckling i länet

Antalet konstaterade familjegrupper i Kalmar län har ökat de senaste åren. Inventeringsresultatet från 2018/2019 visar att antalet familjegrupper är 11,5 stycken. Det motsvarar 63 lodjur vid en grov omräkning till antalet individer. Inventeringsresultatet beror bland annat av hur många familjegrupper som delas med angränsande län. En familjegrupp som dokumenteras på båda sidorna om en länsgräns räknas som en halv familjegrupp. Den kan även räknas som en halv om inventeringsunderlaget enbart finns i ett län, men väldigt nära länsgränsen. Ett år där många familjegrupper inventeras över länsgränserna ger därför ett lägre inventeringsresultat än om merparten ligger helt inom länet, trots att det totala antalet familjegrupper som inventeras är ungefär samma, se figur 2. Även om inventeringsresultatet varierat något i Kalmar län de senaste nio åren syns en tydlig ökning av stammen.

Familjegrupperna var länge koncentrerade till mellersta och norra delen av länet, men under senare år har familjegrupper även dokumenterats i den södra delen av länet. I Vimmerby kommun har dock ingen familjegrupp påträffats under de senaste två säsongerna. På Öland förekommer inga lodjur. Enstaka lodjur förekommer annars i princip över hela Kalmar läns fastland.

Under de senaste sex åren har inom Kalmar län tre lodjur dödats i trafikolyckor, två har dött av skabb, två har avlivats efter skyddsjachtsbeslut, ett har avlivats vid pågående angrepp på får (enligt Jaktförordningen 1987:905 § 28) och tre har avlivats vid licensjakt. Utöver det misstänks ett ha dödats illegalt. Förundersökning pågår.

Figur 2: Antalet föryngringar (familjegrupper) som kunnat kvalitetssäkras vid inventeringar sedan 2005 i Kalmar län.

Bestämmelser som beslutet grundas på

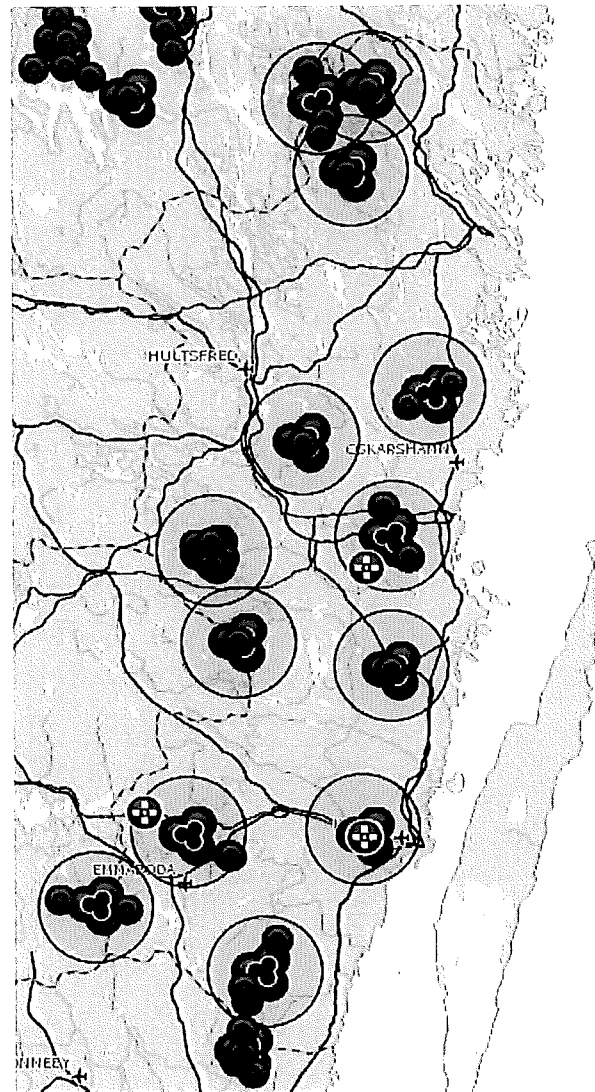
I 23 c § jaktförordningen (1987:905) anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § jaktförordningen (1987:905) följer att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo. Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Bestämmelserna i jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt 24 a § andra stycket jaktförordningen (1987:905) får Naturvårdsverket överlämna att besluta om licensjakt efter lodjur till Länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde.

Rovdjursförvaltningsområdena är indelade enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

Figur 3 Lodjursföryngringarnas spridning i länet. Två föryngringar delas med Kronobergs län och en med Östergötlands län. De räknas som halva i Kalmar läns inventeringsresultat. Antal familjegrupper i Kalmar län 2018/2019 var 11,5 stycken.

Naturvårdsverket har delegerat rätten att fatta beslut om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Delegeringen gäller till och med den 15 april 2022 (Beslut NV-04663-19)

Vid beslut om licensjakt efter lodjur gäller Naturvårdsverket föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lodjur (NFS 2010:15).

Enligt artikel 12.1 a) art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Lodjur återfinns i bilaga 4 a såsom en djurart av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd.

Av artikel 16.1.e) art- och habitatdirektivet följer att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får en medlemsstat göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Riktlinjer för förvaltningen av stora rovdjur

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Riktlinjerna antogs av EU-kommissionen sommaren 2008 och kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bl.a. följande om möjligheterna till jakt:

”från bevarandesynpunkt finns ingen principiell orsak till att populationerna av stora rovdjur ej kan tolerera vissa nivåer av jaktliga förvaltningsåtgärder eller att förvaltas under samma förutsättningar som jaktbart klövvilt eller jaktbara fågelarter. Detta förutsatt att jakten är väl hanterad, vilket i detta fall innebär effektiv inventering av populationsstorlek, fastställande av lämplig tilldelning och jaktperioder, samt noggrann åttlydnad av dessa regler. En väl organiserad jakt kan potentiellt sett vara uthållig. Artikel 16 ger i sammandrag en möjlighet att tillåta jakt, och kvarhållande av traditionella jaktmetoder”

Länsstyrelsens motivering

Beslut om licensjakt är ett undantag från ett strikt skydd och därför är möjligheten att medge licensjakt på lodjur starkt begränsad. Jakt kan endast ske om det finns stöd i något av de undantag som finns reglerat enligt ovan. Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Syfte med jakten och strategi att uppnå syftet

Syftet med att besluta om licensjakt i Kalmar län är att stabilisera populationen inom länets beslutade förvaltningsmål. Detta för att skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar lodjursförvaltning, förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Syftet står i enlighet med Riksdagens beslut den 10 december 2013 att anta propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik”. Enligt propositionen är det mycket viktigt att de människor som påverkas av stora rovdjur ges möjlighet att finna en delaktighet i förvaltningen.

Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och rovdjur. Helheten är alltigenom beroende av att rovdjursförvaltningen är tydlig, förutsägbar, legitim, transparent och såväl regionalt som nationellt anpassad. Förtroendet för förvaltningen är därför enligt Länsstyrelsens bedömning en nyckelfaktor för lodjurets gynnsamma bevarandestatus i Sverige och i Kalmar län på lång sikt.

Viltförvaltningsdelegationens beslut den 2014-06-05 (diarienummer 218-2378-14) om miniminivå och förvaltningsmål för lodjur är ett regionalt betydelsefullt beslut för rovdjursförvaltningen i länet. Ett led i att skapa och bygga ett långsiktigt förtroende för rovdjurs- och här specifikt lodjursförvaltningen är att verkställa det regionalt beslutade förvaltningsmålet i Kalmar län som är: *”Ett förvaltningsintervall på 4-8 föryngringar av lodjur fastställs, där man ej beviljar licensjakt inom Kalmar län på lodjur förrän 7 st föryngringar uppnåtts. Sistnämnda gräns vid 7 föryngringar gäller tills dess att miniminivåerna uppnåtts i grannlänen. Först därefter kan nivån tillåtas att minska under 7 st inom Kalmar län, som förväntas bli ett län varifrån lodjuren sprids till andra län.”*

Samtliga län som gränsar till Kalmar län har 2018/2019 uppnått sin fastställda miniminivå för antal lodjursföryngringar. Blekinge och Kronobergs län har dock ej uppnått sina förvaltningsnivåer, vilket dock ej utgör ett hinder för rubricerat beslut.

Socioekonomiska konsekvenser

Socioekonomiska aspekter i rovdjursförvaltningen utgår från rovdjurens sociala och ekonomiska påverkan på förutsättningar för människors verksamhet och vardag. Det kan innebära kostnader och nyttor med avseende på rovdjursförekomst, exempelvis rovdjursturism och rovdjursjakt, skador med konsekvenser för olika näringar, människors rädsla för rovdjur och rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden så som löshunds jakt och färnäring.

Skador på tamdjur, främst får och hundar, i länet som orsakas av lodjur varierar från år till år. På sikt kan en växande lodjursstam leda till ett ökat behov av skydds jakt eftersom risken för skador kan komma att

öka. Detta i sin tur leder till höga kostnader för samhället, minskad acceptans för arten, ökad oro och psykisk stress, vilket kan resultera i en ökad motsättning mellan den beslutade förvaltningen och ortsbefolkningen som följd.

I länets beslut om förvaltningsnivå tas ansvar för såväl lodjurets långsiktiga överlevnad i länet och södra rovdjursförvaltningsområdet, samt artens samexistens med människorna i länet. Länsstyrelsen har genom sin förvaltning ambitionen att bibehålla en fortsatt hög acceptans för lodjur och det är därför viktigt att beslutet verkställs.

Annan lämplig lösning

Utöver licensjakt arbetar Länsstyrelsen i största möjliga utsträckning med andra åtgärder som ersättningar vid skador, bidrag till förebyggande insatser, skydds jakt, samråd och information som bidrar till att minska konflikter mellan människa och lodjur. Skydds jakt är inget lämpligt alternativ till licensjakt utan är ett skadebegränsande verktyg som används parallellt med licensjakt. Skydds jakt riktas mot specifika lodjursindivider som orsakar upprepade skador, vilket inte är fallet vid en licensjakt.

För att uppnå syftet med att stabilisera populationen vid förvaltningsmålet anser Länsstyrelsen att ingen annan lämplig lösning än licensjakt finns. Andra tänkbara lösningar för att uppnå syftet skulle kunna vara flytt eller sterilisering av lodjur. Länsstyrelsen anser att ingen av dessa lösningar är lämpliga.

Gynnsam bevarandestatus

Den svenska lodjursstammen bedöms vara cirka 1200 lodjur och lodjuret som art har en gynnsam bevarandestatus i Sverige. I det södra rovdjursförvaltningsområdet fanns det efter inventeringen 2018/19 cirka 205 lodjur, beräknat utifrån antalet familjegrupper multiplicerat med omräkningsfaktorn 5,5.

Det uttag av lodjur som vid licensjakt ska fällas bedöms inte påverka lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus negativt.

Naturvårdsverket har fattat beslut om miniminivåer för lodjur. För Kalmar läns del är miniminivån 4 lodjursföryngringar vilket motsvarar cirka 22 lodjur (enligt samma princip som ovan).

I Kalmar län finns det utifrån det senaste inventeringsresultatet 11,5 familjegrupper, vilket motsvarar cirka 63 lodjur. Familjegrupperna är spridda över i princip hela länets fastland (se figur 3). Länsstyrelsen bedömer att det utöver licensjakten finns utrymme för skydds jakt om behovet skulle uppstå, baserat på tidigare inventeringar och att trenden visar på en uppgång av länets lodjurspopulation.

Samverkan mellan länsstyrelserna

I enlighet med propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” (Prop. 2012/13:191) har länen inom det södra rovdjursförvaltningsområdet samverkat i frågor gällande förvaltning av rovdjur. Beslut om licensjakt för respektive län har grundats på Naturvårdsverket beslut om miniminivåer för lodjur (NV- 01525-18), Naturvårdsverkets beslut om delegering av rätten att fatta beslut om licensjakt (NV-04663-19), respektive läns förvaltningsplaner, samt gällande författningar.

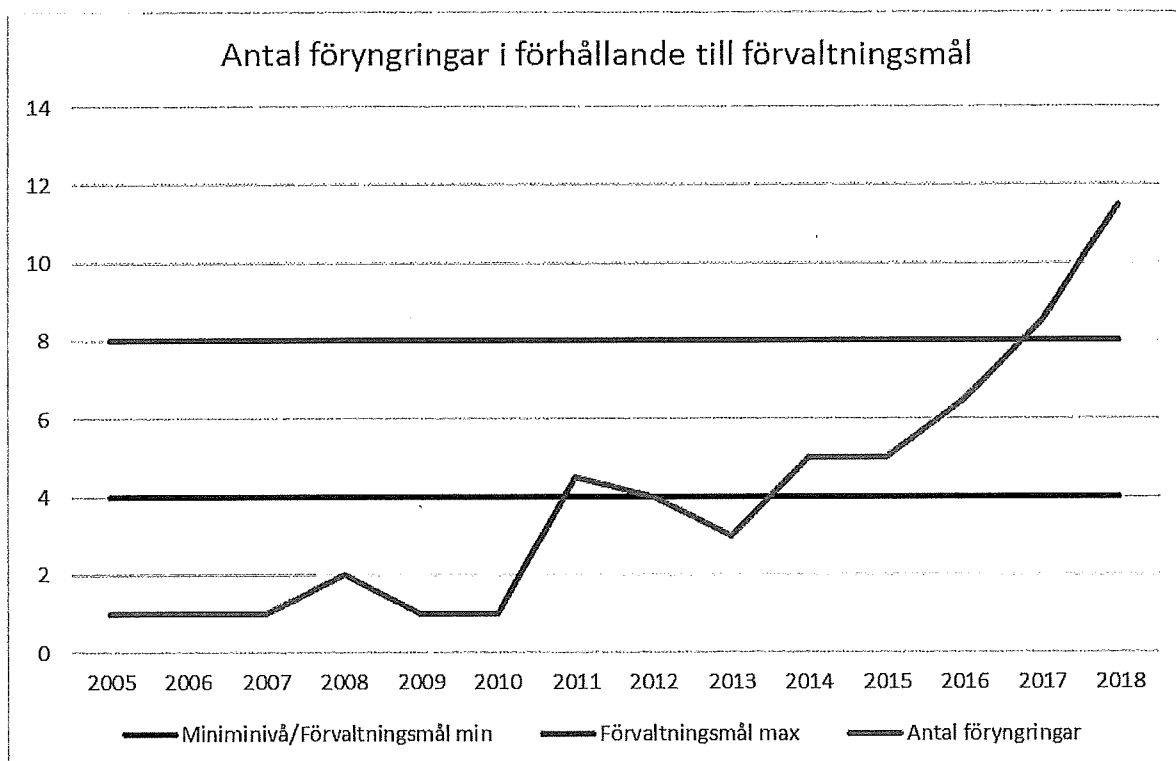
Länsstyrelserna i det södra rovdjursförvaltningsområdet har haft ett flertal möten för att diskutera mål och förutsättningarna för licensjakt efter lodjur. Samråden har även gällt utformning av beslut och det praktiska genomförandet av licensjakten. Rapporten "Beskattningsmodell för lodjur Prognoser för lodjurspopulationen 2021 vid olika beskattningsnivåer under 2020" av Henrik Andréén (SLU), anger hur många djur som kan skjutas utan att förvaltningsområdets miniminivå underskrids. Modellen har utgjort ett underlag vid beslut om antal djur som kan jagas vid licensjakten 2020 inom det södra rovdjursförvaltningsområdet och det antal djur som licensjakten omfattar i de aktuella länen innebär en mycket liten risk (< 2 %) att understiga miniminivån på 27 föryngringar för förvaltningsområdet.

Licensjaktens omfattning i Kalmar län

I bedömningen ingår att risken för underbeskattning av lodjursstammen i förhållande till det regionala förvaltningsmålet är större än risken för överbeskattning, vilket ytterligare styrker att detta jaktuttag inte riskerar att påverka gynnsam bevarandestatus negativt. Jaktresultatet kommer att följas upp och bidra till kunskapsunderlaget för kommande förvaltningsbeslut, enligt principerna för adaptiv viltförvaltning. I och med genomförandet och utvärdering av kommande års licensjakter kommer kunskaper att öka och de osäkerheter som finns att minska. Detta är vedertagen metodik inom all viltförvaltning.

Länet har en beslutad miniminivå på fyra (4) lodjursföryngringar (Fastställande av miniminivåer för lo gällande rovdjursförvaltningsområden och län, Dnr NV-01525-18) samt ett av viltförvaltningsdelegationen beslutat förvaltningsmål på 4-8 lodjursföryngringar. Det senaste fastställda inventeringsresultatet från 2018/2019 visar att länet berörs av 11,5 familjegrupper, (Inventering av lodjur 2019, Rovdata och Viltskadecenter, SLU Rapport nr. 2-2019), se figur 4.

Figur 4. Antalet inventerade familjegruper i förhållande till länets miniminivå och förvaltningsmål.

Jakten får bedrivas över hela Kalmar län där lodjur förekommer utom Vimmerby kommun där det under de senaste två inventeringssäsongerna inte påträffats någon familjegrupp. Dokumentationen består av material från Länsstyrelsens inventeringskameror samt från snöspårningar där allmänheten ofta bidragit till viktigt underlag genom att rapportera om lodjursobservationer. Jakten är enligt Länsstyrelsen proportionerlig och kan inte bedömas få någon negativ påverkan på lodjurets gynnsamma bevarandestatus. Länsstyrelsen har utgått från en försiktighetsprincip som både tillåter eventuell skydds jakt efter problematiska individer samt medger ett utrymme för oförutsedda händelser som kan påverka länets lodjurspopulation. Jakten är nödvändig för att minska konflikterna mellan människa och lodjur och därmed genom ökad acceptans långsiktigt gynna upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för populationen.

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att licensjakt efter lodjur kan medges för att det inte finns någon annan lämplig lösning för att reglera lodjursstammen och samtidigt sträva mot länets beslutade förvaltningsmål. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltning av de stora rovdjuren kan därmed minska den negativa påverkan som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom inverka på landsbygdens utveckling i stort. Aktuell beskattning är av begränsad omfattning och lämplig utifrån såväl målsättningen med jakten

som stammens storlek. Jakten sker under strängt kontrollerade former och tillåter lodjursstammen i södra rovdjursförvaltningsområdet såväl som i Kalmar län att med fortsatt god marginal förbli en livskraftig population med gynnsam bevarandestatus i artens naturliga utbredningsområde. Länsstyrelsen beslutar därför om licensjakt efter lodjur i enlighet med de villkor som framgår av detta beslut.

Information

Jakt som bedrivs mot givna villkor sker utan stöd i beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 och 44 §§ jaktlagen.

Kungörelsedelgivning

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Meddelande om beslutets huvudsakliga innehåll samt om var och när det hålls tillgängligt införs inom tio dagar i Post och inrikes tidningar. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen i Kalmar län, Regeringsgatan 1, Kalmar samt på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/kalmar

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 1.

Beslutet har fattats av landshövding [REDACTED] med biträdande enhetschef [REDACTED] som föredragande.

Handlingen är signerad digitalt och därför saknas underskrifter

Länsstyrelsen
Kalmar län

BESLUT

2019-12-02

Diarienummer
218-9652-2019
Sid 18 (19)

Bilagor

1. Hur man överklagar

Kopia till

Naturvårdsverket registrator@naturvardsverket.se
Viltförvaltningsdelegation i Kalmar län
Länsstyrelserna i södra rovdjursförvaltningsområdet
Svenska jägareförbundet
Jägarnas riksförbund
Rovdjursföreningen
Jordbruksverket
Polismyndigheten
Nyhetsbyrån Siren

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga 1

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos förvaltningsrätten i Luleå. **Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Kalmar län, 391 86 Kalmar. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till kalmar@lansstyrelsen.se.** Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till förvaltningsrätten.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas eller inte.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer
- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen på e-post till kalmar@lansstyrelsen.se eller telefon 010-223 80 00. Ange diarienummer för beslutet.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.